

Els ulls de l'escriptor

«Literatures de l'exili» adopta el punt de vista de l'escriptor per explicar una experiència tan universal i tan personal a la vegada, tan radical i tan usual, com és la de l'exili. Podríem dir que hem posat la càmera en els ulls de l'escriptor. I a través d'aquests ulls hem mirat els llocs, els paisatges, les persones, els altres escriptors, i hem construït un petit imaginari de l'exili.

Moltes literatures tenen l'experiència de l'exili. Aquesta exposició atén a aquesta diversitat. En mirar l'exili a través d'escriptors catalans que formaven part d'una de les grans diàspores del segle passat, la que va seguir la derrota republicana a la guerra civil espanyola, els utilitzem a ells, la seva obra, la seva memòria per arribar a altres exilis i altres literatures amb les quals es creuen o comparteixen la difícil tasca de tornar a començar després d'un llarg i no desitjat camí de fugida. L'experiència de l'exili és tan forta que evidentment marca –hi intervé– l'obra literària dels escriptors que l'han patit. I multiplica els referents del seu imaginari. Hi ha sovint un permanent joc d'anada i tornada, de mútua inseminació, entre els referents que un porta en la maleta i el que va incorporant en la seva nova vida. No en va la maleta és el més símbol recurrent de l'exili: la maleta representa allò que se salva del naufragi, aquelles mínimes coses que ens emportem amb nosaltres quan ho deixem tot enrere, però també la possibilitat o l'esperança del retorn. L'exili sempre té alguna cosa d'estat d'esperit provisional.

Els llocs de l'exili articulen l'exposició: la sortida de Barcelona, la casa d'Agullana, últim lloc de pas abans de deixar el país, els camps de concentració del sud de França i, després, els territoris de la dispersió: Bierville, Roissy, París, Valparaíso, Veracruz, Mèxic, Santiago de Xile, Buenos Aires. Punts de trobada i de separació, nous marcs per adaptar-s'hi i adoptar-los. Seguint el camí dels escriptors l'exposició viatjarà a les ciutats d'acollida, perquè d'alguna manera el joc de la memòria i l'imaginari pugui continuar. Ciutats que, en alguns casos, han viscut també el camí invers: el de la fugida que moltes vegades ha tingut Barcelona com a destí. Mèxic, Santiago i Buenos Aires tenen un paper de primer ordre en la literatura catalana del segle xx. Per la influència sobre els qui van acollir, però també per la presència dels seus escriptors entre nosaltres. I aquestes coses contaminen, deixen marca.

L'exili a través de l'experiència dels seus escriptors vol ser, doncs, no només un exercici coral sinó una trobada en l'espai comú de les literatures, on els creadors deixen el senyal de la seva singular percepció del món i es teixeix aquesta terra de tots que és la literatura universal. Per construir aquest lloc imaginari hem convocat quatre mirades: la del crític (Julià Guillamon), la del cineasta (Joaquim Jordà), la de l'artista (Francesc Abad), i la de l'arquitecte (equip Mezien) i els hem demanat a tots ells que fessin l'esforç de situar-se en els ulls, en la mirada de l'escriptor. És un joc: tota mirada és irreplicable. La literatura ens permet l'exercici d'intentar reconstruir-la, sabent perfectament que la reconstrucció és una traducció. Transmetre una

Pròlegs de Josep Ramoneda als catàlegs del CCCB

experiència que es forja entre cultures –la que un porta posada i les que provoquen la seva empatia– és una forma de traduir. I d'establir protocols de comunicació. Que és el que hem buscat des dels ulls de l'escriptor.